

lade de vigtigste af disse kilder trykke i et anhang til afhandlingen? Med andre ord: efter anmelderens mening har et for ekstremt anlagt aktorsynspunkt i al for høj grad påvirket forfatterens disposition og fremstillingsform, der ikke forekommer anmelderen frugtbar, og i hvert fald set ud fra en læsers synspunkt er unødigt trættende.

Behres værk er opdelt i fire kapitler. Det første behandler de svensk-engelske forhandlinger efter tronfølgervalget i Sverige 1743, andet kapitel har titlen Keith, Åkerhielm och England 1743-1744, tredje kapitel omhandler alliance- og neutralitetspolitik 1744-45, mens sidste og fjerde kapitel er helliget efterretningsvæsen og diplomati.

Det mest bemærkelsesværdige enkeltresultat fremlægges i første kapitel, hvor Behre viderefører det af Birger Sallnäs i dennes biografi over Samuel Åkerhielm d. y. (1947) forfægtede synspunkt, at kong Frederik I i sommeren 1743 under indtryk af et truende dansk angreb søgte diplomatisk og militær støtte hos England. I modsætning til Sallnäs pointerer Behre imidlertid, at denne tilnærmelse til England også fik støtte fra hattene, der ligefrem optrådte som illoyale konkurrenter til de traditionelt engelskvenlige huer på det udenrigspolitiske felt. Göran Behres bevisførelse for denne omvurdering af hattepartiets udenrigspolitik virker ikke overbevisende. Behres sammenligning af råds- og kancelliprotokoller med det diplomatiske materiale, private breve og dagbøger er måske nok »kontrapunktorisk«, men ikke i dybere forstand analyserende. Illustrerende i så henseende er forfatterens opfattelse af råds- og kancelliprotokoller som udformede »med tanke på eftervärlden« (s. 70). »Endast« de udtalelser som medlemmerne fandt »lämpliga« (s. 70 f.), underforstået i eftertidens øjne eller som det udtrykkes i Summary: »respectable in the eyes of the world« (s. 266), blev medtaget. Ud fra en vis viden om nutidig praksis med hensyn til udarbejdelsen af referater fra udvalg og kommissioner, nedsat af folketing eller fagministerium, falder det vanskeligt at tro, at det virkeligt kun skulle være for at sikre sig et godt eftermæle at medlemmerne af rådet – ifølge Behre selv – gerådede i uenighed om den nøjere udformning af mødereferaterne. Dertil kommer, at Behres mangelfulde analyse af det i dette kapitel behandlede emne ikke tillader ham at drage den konklusion, han gør, om en »principiell källkritisk betydelse« af at komplettere råds- og rigsdagsprotokoller samt privatkorrespondance med den diplomatiske korrespondance (s. 70). Det ville være muligt også på andre punkter at pege på svagheder i Behres værk, men det skal på den anden side fremhæves, trods de fremførte indvendinger mod den benyttede metode, at værket med sit væld af oplysninger giver et velkomment supplement til vor øvrige viden om den behandlede periode.

JØRGEN SCHOUBE

LAURENCE L. BONGIE: David Hume. Prophet of the Counter-revolution. Oxford, Clarendon Press, 1965. xvii + 182 s. 35 sh.

Det besværlige spørgsmål om politiske ideers indflydelse på den konkrete samfundsmæssige udvikling forleder ofte idéhistorikere til i vage vendinger at under-

strege deres filosofis 'enorme betydning for de følgende århundreder'. Forholdet mellem idé og realitet er unægtelig et spændende emne, men faren for uholdbare konklusioner ligger snublende nær. Bongies værk om Humes kontinentale indflydelse undgår i det store og hele drastiske konklusioner; en nøje gennemgang af fransk politisk skribentvirksomhed fra 1760 til 1800 viser alene, hvilken indflydelse Humes historieskrivning havde på den idépolitiske debat, mens det overlades til læseren at overveje, hvorvidt denne indflydelse har spillet nogen afgørende rolle for selve den politiske udvikling i perioden.

Humes »History of the Stuarts« udkom 1760 i Frankrig i Abbé Prévosts oversættelse; 1763 og 1765 udsendtes oversættelser af henholdsvis »History of the Tudors« og »History of the Plantagenets«. Værkerne blev modtaget med begejstring af de franske oplysningsfilosoffer, som roste dem for upartiskhed. Humes forsvar for stuarterne druknede i den almindelige anglomani; kun jesuitterne understregede hans venlige behandling af de engelske katolikker. Det var først i slutningen af 1770'erne, da det franske samfunds indre modsætninger skærpedes, at den enstemmige Hume-begejstring blev afløst af stadigt flere kritiske røster. Mirabeau, Mably og Brissot påviste, at Hume repræsenterede konservative absolutistiske synspunkter. Med udbruddet af revolutionen viste der sig endog en skarp anti-historisk tendens, idet man fra en række revolutionære forfatterside hævdede, at historieskrivningen fejlagtigt søgte at understrege den menneskelige naturs uforanderlighed og derved kom til at tjene det gamle regimes interesser. Og da revolutionens faser efterhånden mere og mere kom til at minde om udviklingen inden for de engelske revolutioner i det 17. århundrede, var det nærliggende for de kontrarevolutionære at bruge netop Humes pro-stuartske historieskrivning i kampen mod det nye. Som modvægt fremhævede de revolutionære nu Catherine Macaulay-Grahams »History of England«, der oversat til fransk af Mirabeau udkom 1791-92; Macaulays værk blev opfattet som et republikansk modstykke til Humes royalistiske Englands-historie, og hendes tydelige partitagen blev hyldet!

Bongie understreger, at den betydning Humes historieskrivning fik for skabelsen af en kontrarevolutionær ideologi på mange måder er større end indflydelsen fra Burke; når man hidtil har overset Humes politiske betydning, skyldes det, at man først og fremmest har hæftet sig ved Hume som filosof. Bongie bringer utallige citater fra franske skribenter, som anvender Hume til forsvar for egne synspunkter; forskellige perioder og partier læser ham på ofte diametralt modsat måde. Udover sit konkrete sigte er Bongies idéhistoriske fremstilling således en fremragende illustration af, at »Influence thrives on illusion as easily as on truth. It is the image – whether faithful or distorted – that transmits influence« (s. viii).

BENITO SCOCOZZA

K. C. TREGONNING: The British in Malaya. The First Forty Years 1786-1826. The Association for Asian Studies: Monographs and Papers XVIII. Tucson, University of Arizona Press, 1965. 186 s. 4,50 \$.

Den britiske aktivitet i Malaccastrædet hører til de mere indgående behandlede emner i Sydøstasiens historie, og forfatteren, som er Raffles Professor of History